

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě rozhodl samosoudcem JUDr. Martinem Láníčkem v právní věci

žalobce: **V. R.**

státní příslušnost Ukrajina

proti

žalovanému: **Ministerstvo vnitra**

sídlem Nad Štolou 3, 170 34 Praha 7

Shodu s prvopisem potvrzuje

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 23. listopadu 2021 č. j. OAM-123/LE-VL12-VL14-2021, ve věci mezinárodní ochrany

takto:

- I. Rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 23. listopadu 2021 č. j. OAM-123/LE-VL12-VL14-2021 se **zrušuje** a věc se **vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žádný z účastníků **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Žalobce je státním příslušníkem Ukrajiny a dne 19. 9. 2021 podal v České republice žádost o udělení mezinárodní ochrany. Žalovaný rozhodnutím identifikovaným v záhlaví tohoto rozsudku (dále též „napadené rozhodnutí“) žádost žalobce zamítl jako zjevně nedůvodnou podle § 16 odst. 2 zákona číslo 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále též „zákon o azylu“).
2. Důvodem pro zamítnutí žádosti byla podle odůvodnění napadeného rozhodnutí skutečnost, že žalobce je státním příslušníkem Ukrajiny s trvalým pobytem v Zakarpatské oblasti, přičemž Česká republika považuje Ukrajinu v souladu s § 2 vyhlášky číslo 328/2015 Sb. za bezpečnou zemi původu ve smyslu § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu, s výjimkou poloostrova Krym a částí Luhanské a Doněcké oblasti pod kontrolou proruských separatistů. Žalobce přitom v řízení neprokázal, že v jeho případě nelze Ukrajinu za bezpečnou zemi považovat. K tvrzeným obavám žalobce z nástupu do války na východní Ukrajině žalovaný dále uvedl, že branná povinnost je zcela legitimní a uznávanou občanskou povinností. Žalovaný navíc zpochybnil, že by se v případě žalobce jednalo o skutečný důvod podání žádosti o mezinárodní ochranu.
3. Proti napadenému rozhodnutí podal žalobce u Krajského soudu v Ostravě dne 14. 12. 2021 včasnou žalobu (s účinky podání ke dni 13. 12. 2021), ve které navrhoval jeho zrušení a vrácení věci žalovanému k dalšímu řízení. První žalobní bod zaměřil na nesouhlas se způsobem zařazení Ukrajiny mezi bezpečné země původu, protože podle jeho názoru lze za bezpečnou zemi původu označit pouze celou zemi. Postup zvolený vyhláškou číslo 328/2015 Sb. je tak podle něj v případě Ukrajiny v rozporu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. 6. 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (procedurální směrnice). Žalobce dále vyjádřil přesvědčení, že svými námitkami vyvrátil domněnku o Ukrajině jako bezpečné zemi původu. Žalobce popisoval konkrétní obavy z nástupu do armády z osobního přesvědčení a odporu ke zbraním a zabíjení, přičemž žalovaný jeho námitky nepodrobil žádnému zkoumání a bez bližšího odůvodnění je odmítl jako nedůvěryhodné. Žalovanému dále vytkl, že si neopatřil dostatek podkladů o zemi původu, kdy jediné podklady tvoří informace, jejichž autorem je sám žalovaný a které byly vytvořeny za účelem zařazení

Ukrajiny mezi bezpečné země původu. Žalobce dále považuje závěry žalovaného, podle kterých obavy z nástupu do armády nelze podřadit pod důvody vymezené v § 12 písm. b) zákona o azylu, za obecné a paušalizující, svědčící o nedostatečně zjištěném skutkovém stavu.

4. Žalovaný navrhl zamítnutí žaloby jako nedůvodné.
5. Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí a dospěl k závěru, že žaloba je důvodná, byť z jiných důvodů, než které jsou uvedeny v žalobě.
6. Ze správního spisu krajský soud ověřil, že žalobce je státním příslušníkem Ukrajiny, poslední místo bydliště na Ukrajině měl v Zakarpatské oblasti a v České republice požádal o udělení mezinárodní ochrany. Další zjištění ze správního spisu nebyla pro rozhodnutí věci s ohledem na níže uvedený právní závěr potřebná.
7. Žalovaný napadeným rozhodnutím zamítl žádost žalobce o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodnou podle § 16 odst. 2 zákona o azylu na podkladě toho, že Ukrajina, resp. její část, ve které žalobce žil, je v České republice považována za bezpečnou zemi původu. Režim bezpečných zemí původu vychází z norem práva EU, konkrétně z procedurální směrnice, která v příloze I stanoví, že *„Země se považuje za bezpečnou zemi původu, pokud lze na základě tamější právní situace, uplatňování práva v rámci demokratického systému a obecné politické situace prokázat, že v ní obecně a soustavně nedochází k pronásledování podle článku 9 směrnice 2011/95/EU, k mučení nebo nelidskému či ponižujícímu zacházení či trestům a k hrozbě z důvodu svévolného násilí v případě mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu.“* Toto ustanovení je do českého právního řádu transponováno § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu, podle kterého se bezpečnou zemí původu rozumí *„stát, jehož je cizinec státním občanem, nebo v případě osoby bez státního občanství stát posledního trvalého bydliště, 1. ve kterém obecně a soustavně nedochází k pronásledování, mučení nebo nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestům a k hrozbě z důvodu svévolného násilí v případě mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, 2. který jeho občané nebo osoby bez státního občanství neopouštějí z důvodů uvedených v § 12 nebo 14a, 3. který ratifikoval a dodržuje mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách, včetně norem týkajících se účinných opravných prostředků, a 4. který umožňuje činnost právníkům osobám, které dohlížejí nad stavem dodržování lidských práv.“* Podle vyhlášky číslo 328/2015 Sb., kterou se provádí zákon o azylu, považuje Česká republika za takovou bezpečnou zemi původu také Ukrajinu s výjimkou poloostrova Krym a částí Doněcké a Luhanské oblasti pod kontrolou proruských separatistů.
8. Z uvedených pravidel však v případě Ukrajiny bylo možno vycházet pouze do 23. 2. 2022. Následujícího dne (24. 2. 2022) totiž na Ukrajinu zaútočila vojska Ruské federace a vypukl vojenský konflikt, který postupně zasahuje celé její území. Byť se postupně ohniska bojů soustřeďují do určitých oblastí (zejména Donbas, jih Ukrajiny, Kyjev), tak nejsou výjimkou útoky také na ostatní části země a konflikt tak nelze považovat za lokálně omezený pouze na určitou část Ukrajiny. S tím dále bezprostředně souvisí miliony uprchlíků mířících z Ukrajiny na západ. Jedná se přitom o takovou notorietu, kterou nepovažoval krajský soud za potřebnou blíže dokazovat, proto ani nenařizoval

k projednání věci jednání; podmínky pro rozhodnutí bez jednání podle § 51 odst. 1 s. ř. s. přitom byly splněny.

9. Otázkou samozřejmě je, zda a nakolik může správní soud přihlížet k těmto novým skutečnostem, které nastaly až po vydání napadeného rozhodnutí a které ani nejsou součástí žalobních bodů [s ohledem na § 75 odst. 1 a 2 zákona číslo 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále též „s. ř. s.”)]. V tomto směru považuje krajský soud za podstatné, že Nejvyšší správní soud již v mnoha dřívějších rozhodnutích objasnil, že pravidlo stanovené v § 75 odst. 1 s. ř. s., podle něhož při přezkoumání rozhodnutí vychází soud ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu, je v určitých situacích korigováno. Jedním z těchto případů je také článek 46 odst. 3 procedurální směrnice, který ukládá členským státům EU zajistit, aby účinný opravný prostředek proti rozhodnutí o žádosti o mezinárodní ochranu obsahoval úplné ex nunc posouzení jak skutkové, tak právní stránky, včetně případného posouzení potřeby mezinárodní ochrany podle směrnice 2011/95/EU, a to alespoň v řízeních o opravném prostředku u soudu prvního stupně. Toto ustanovení nebylo v českém právním řádu provedeno, je tudíž s ohledem na svou povahu přímo aplikovatelné (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 1. 2020 čj. 6 Azs 109/2019-74, bod 22, či ze dne 26. 11. 2015 čj. 10 Azs 194/2015-32). Z hlediska uplatnění principu „non-refoulement“ lze také připomenout závěry usnesení ze dne 8. 3. 2011 čj. 7 Azs 79/2009-84, v němž rozšířený senát dospěl k závěru, že *„by soud nemohl přehlédnout (bez ohledu na obsah žaloby), pokud by byly dány důvody k ochraně žalobce před hrozící vážnou újmu v zemi původu, které žalovaný nezohlednil za situace, kdy již nepřichází v úvahu žádná další řízení, v němž by mohla být ochrana poskytnuta. Poznatky k tomu zpravidla vyplývají z vyjádření žadatele v žádosti nebo při pohovoru a ze skutečností zjištěných o zemi původu v řízení či známých z jiných řízení, či známých obecně“*. Jinak řečeno, princip „non-refoulement“ může tvořit jak výjimku z § 75 odst. 1 s. ř. s., tak výjimku z odst. 2 (vázanost žalobními body), neboť soud musí nad rámec žalobních bodů respektovat uvedený princip vyplývající ze Ženevské úmluvy a také z čl. 3 evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.
10. Krajský soud proto v souladu se shora uvedeným k novým skutečnostem ohledně vojenského konfliktu na Ukrajině přihlížel a dospěl k závěru, že aktuálně hrozí na Ukrajině nebezpečí svévolného násilí v případě mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, a celé území Ukrajiny proto nadále nelze považovat za bezpečné ve smyslu zákona o azylu. Informace o zemi původu založené ve spise a pocházející z roku 2021 pak z logiky věci nemohou dokládat, že Ukrajina bezpečnostní kritéria aktuálně splňuje. Nemůže proto bez dalšího obstat předpoklad, že Ukrajina je bezpečnou zemí původu. Krajský soud za této situace využil své ústavní povinnosti a neaplikoval příslušný článek vyhlášky číslo 328/1995 Sb. řadící podstatnou část Ukrajiny mezi bezpečné země původu, neboť se v důsledku nových okolností dostala do rozporu se zákonem i procedurální směrnici. Nutno dodat, že článek 37 odst. 2 procedurální směrnice ukládá členským státům zajistit pravidelný přezkum situace v zemích označených jako bezpečné, což se právě v případě Ukrajiny jeví jako vysoce aktuální.
11. Krajský soud rovněž zvažoval, zda z hlediska práv žalobce nepostačí jeho zachovaná možnost požádat opětovně o mezinárodní ochranu, ale nepovažoval za vhodné jej

v současné situaci na takovou možnost odkazovat. Přihlédl přitom k důsledkům posouzení žádosti o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně neúspěšné, včetně zpřísněného režimu posuzování opakovaných žádostí a hrozbě, kterou aktuální situace na Ukrajině představuje. Krajský soud proto dospěl k závěru, že jediným adekvátním řešením v této situaci je zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci zpět do stádia posuzování první žádosti žalobce. S ohledem na změnu bezpečnostní situace bude nyní povinností žalovaného, aby se žádostí žalobce meritorně zabýval. Není totiž nadále na místě, aby postupoval podle § 16 odst. 2 zákona o azylu, neboť Ukrajinu již nelze považovat za bezpečnou zemi původu.

12. S ohledem na shora uvedený právní závěr se již krajský soud nezabýval samotnými žalobními body, neboť nejpozději od 24. 2. 2022 padá výchozí teze žalovaného, že Ukrajina je bezpečnou zemí původu [ve smyslu definice bezpečné země původu v § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu] a stejně tak již neobstojí rozhodování v režimu § 16 odst. 2 zákona o azylu, kterého se žalobní námitky z větší části týkaly. Ze stejných důvodů nemá význam se zabývat ani polemikou, zda lze v souladu s příslušnými normami evropského práva považovat za bezpečnou zemi původu pouze část země.
13. Krajský soud proto napadené rozhodnutí podle § 78 odst. 1 s. ř. s. zrušil a podle § 78 odst. 4 s. ř. s. věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.
14. Pokud jde o výrok o náhradě nákladů řízení, tak žalobce byl sice v řízení procesně úspěšný a měl by podle § 60 odst. 1 s. ř. s. právo na náhradu důvodně vynaložených nákladů, ale za situace, kdy jediným důvodem pro zrušení napadeného rozhodnutí byly okolnosti, které nastaly až po jeho vydání a které žalovaný nemohl ovlivnit, tak se podle názoru krajského soudu jedná o důvody zvláštního zřetele hodné ve smyslu § 60 odst. 7 s. ř. s., pro které krajský soud žalobci právo na náhradu nákladů řízení nepřiznal.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku je **možno** podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů od jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu.

Ostrava 18. března 2022

JUDr. Martin Láníček

samosoudce